

A kibővült Európai Unió

A tartalomból

- 1 Lakosság, népmozgalom
- 2 Foglalkoztatottság
- 2 Fejlettség, növekedés
- 2 Gazdasági ágak
- 3 Külkereskedelem
- 3 Infláció

Az Európai Unió alapító tagállamai Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország és Olaszország. A bővülés hosszú ideje tartó folyamat, 1973-ban kezdődött.

Lakosság, népmozgalom

A tízek csatlakozására 2004. május 1-jén került sor. Ezzel az Európai Unió **lakossága** 74 millió fővel, 16%-ával lett nagyobb. Az új belépők közül Magyarország a második-harmadik leg-

népesebb (Csehországgal „holtversenyben”). 2007. január 1-jén Bulgária és Románia is az Európai Unió tagja lett. A két ország összesen 29 milliós lakossággal, az EU-27 népességének 6%-át teszi ki. Ezek az országok a népesség szempontjából közepes nagyságúnak számítanak, Románia 21,6 millió fős népességével az unióban a 7. legnagyobb, Bulgária 7,7 millió fővel a 16.

A népesség alapján számítják ki, hány **mandátum** jár egy-egy országnak az Európai Parlamentben, míg a tanácsi szavazatok elosztása nem teljesen népességárányosan történt. A 12 új tagállamé a parlamenti mandátumok 27, a tanácsi szavazatok 31%-a. A legnépesebb új tagállamnak, Lengyelországnak 54 parlamenti mandátuma és 27 tanácsi szavazata van, ugyanannyi, mint Spanyolországnak. Románia 35 mandátumhoz jutott, ami nagyjából megegyezik pl. Bulgária, Ciprus és Lettország mandátumainak összegével. Hazánkat és Csehországot 24-24-en képviselik a Parlamentben, kb. negyedannyian, mint a legnépesebb Németországot. A skála másik végpontján Málta áll, 5 parlamenti mandátummal és 3 tanácsi szavazattal. Bulgária ugyanannyi, 18 mandátummal rendelkezik az Európai Parlamentben, mint Ausztria.

A régi és az új tagállamok **népmozgalmi** tendenciái eltérnek. Az unió népessége 2005-ben és 2006-ban – részben becslést adatok szerint – a régi tagállamokban bekövetkezett növekedés hatására emelkedett, miközben az új tagországok lakosainak száma csökkent. A régi tagállamok lakossága a kivándorlást meghaladó bevándorlás mellett némileg a természetes szaporodás révén is nőtt, mégpedig Németország kivételével mindegyik országban. A tízekben ezzel szemben – bár a bevándorlás összességében ezekben is meghaladta a kivándorlást – ez nem volt képes ellensúlyozni a népesség természetes fogyását. Az utóbbi évtizedet áttekintve azt tapasztaljuk, hogy a népesség természetes változása folyamatos szaporodást jelentett Cipruson és Máltán, ezzel szemben folyamatos fogyást Lettországban, Litvániában és hazánkban. A korábbi folyamatos csökkenést 2006-ban váltotta fel növekedés Csehországban, Lengyelországban és Szlovéniában, míg Szlovákiában a népesség természetes szaporodása a korábbi fogyás után már 2004-ben megindult. Hasonlóképpen áttekintve a nemzetközi vándorlás adatait, azt tapasztaljuk, hogy 10 év alatt végig bevándorlási nyereség jellemezte Csehországot, Ciprust, Máltát és hazánkat, ugyanakkor nettó kivándorlás Lettországot, Litvániát és Lengyelországot. A korábbi elvándorlást az ezredforduló körüli évektől pozitív migrációs egyenleg váltotta fel Szlovéniában és Szlovákiában.

Bulgária és Románia népessége a tízekhez hasonlóan évről évre csökkent. A csökkenésben szerepet játszott mind a természetes fogyás, mind pedig az elvándorlás.

Az egészségi állapotokat jelzi, hogy a férfiak **születéskor várható átlagos élettartama** 2005-ben Málta kivételével minden új tagországban elmaradt az uniós átlagtól, és a balti országokban, Bulgáriában, Romániában, valamint hazánkban nem érte el a 70 évet. A nők esetében a kép hasonló, csak a szintek magasabbak. Az unió átlagát kizárólag Málta és Ciprus érte el, a

Az Európai Unió bővülése

Év	Alapítók, csatlakozó országok	Az unió területe, ezer km ²	Az unió népessége, millió fő
1958	Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország ^{a)} , Olaszország	1 035	169,1
1973	Dánia, Írország, Nagy-Britannia	1 392	256,7
1981	Görögország	1 524	271,5
1986	Portugália, Spanyolország	2 122	321,9
1990	Keletnémet tartományok	2 370	343,1
1995	Ausztria, Finnország, Svédország	3 242	371,2
2004	Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia, Szlovénia	3 981	458,5
2007	Bulgária, Románia	4 330	494,7

a) Nyugat-Németország.

sereghajtók itt is a balti államok, Bulgária, Románia és Magyarország.

A tíz 2004-ben csatlakozott tagállamban a megfelelő korú 25–64 éves népesség egészéhez viszonyítva kevesebb az alacsony és a magas, viszont lényegesen több a középfokú végzettségűek száma, mint a régi tagországokban. Románia és Bulgária jellemzően a 2004-ben belépett tagállamokhoz hasonló struktúrát mutat, de azokénál alacsonyabb a közép- és a felsőfokú végzettségűek aránya

A 25–64 éves népesség megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint

Megnevezés	EU-15	2004-ben csatlakozott 10 új tagállam	Bulgária és Románia
ISCED 0-2 (legfeljebb alsó középfokú)	33,1	14,9	25,5
ISCED 3-4 (felső középfokú)	41,9	67,2	60,1
ISCED 5-6 (felsőfokú)	24,3	17,9	14,4

Foglalkoztatottság

A **foglalkoztatottság** a 15–64 éves lakosság körében az unió egészében alacsonynak tekinthető, rátája 2006-ban az EU-27 átlagában 64,4% volt, a 2004-ben és a 2007-ben csatlakozott országok átlagában még ennél is alacsonyabb. Ez utóbbi összefügg a rugalmas munkaidő-beosztás és a nem tradicionális alkalmazási formák szűkebb körű elterjedésével. A foglalkoztatási ráta Lengyelországban (54,5%) és Máltán (54,8) volt a legalacsonyabb a tíz ország közül, míg Szlovéniában és Lettországban (66,6%, illetve 66,3%) a legmagasabb. A munkanélküliség a 2004-ben csatlakozott tagországok átlagában némileg magasabb, mint a régebbiekében. A múlt év átlagában Bulgáriában 58,6%, Romániában 58,8% volt a foglalkoztatottsági arány. A 25–64 éves népesség munkanélküliségi rátája 2006-ban Bulgáriában 8,0%, Romániában pedig 6,0%.

Fejlettség, növekedés

A tíz ország **gazdasági ereje** jóval elmarad a korábbi tagokétól. Vásárlóerő-paritáson számolva a bruttó hazai termékük 2004-ben egytizede volt a tizenöt régebbi tagállaménak. Egy

főre számított fejlettségi szintjük a régebbi országokénak mintegy a fele. Románia és Bulgária gazdasági fejlettsége az egy főre jutó GDP alapján az unión belül a legalacsonyabb. Vásárlóerő-paritáson mérve az EU-27 összesített bruttó hazai termékéhez képest a két ország együttes aránya 2005-ben alig haladta meg a 2%-ot (Romániáé 1,6%, Bulgáriáé 0,5%). Fejlettségi szintjük az EU-27 átlagának mintegy harmada.

A tíz ország 40 NUTS 2 szintű régiójában^{b)} az egy főre jutó GDP az EU-27 vásárlóerő-paritáson számított átlagához képest annak 35%-a (Podkarpatckie, Lengyelország) és 157%-a (Prága, Csehország) között volt. Az átlagot az említetten kívül még két régió haladta meg, Bratislavský kraj Szlovákiában (29%-kal) és Közép-Magyarország (2%-kal). Bulgária 6 régiójának fejlettsége 2004-ben az Európai Unió átlagának 26 és 49%-a között volt, Románia 8 régiójáé 24 és 65%-a között.

Az Európai Unió strukturális alapjainak feladata az unión belüli fejlettségbeli különbségek mérséklése. Ennek érdekében (egyéb kiválasztási szempontok mellett) támogatják azokat a régiókat, amelyek egy főre eső bruttó hazai terméke alatta van az uniós átlag 75%-ának. Románia és Bulgária összes régiója, Lengyelország 16 régiójából 15, Csehország nyolc régiójából hét, Magyarország hét régiójából hat, Szlovákiában négyből három, illetve Észtország, Lettország, Litvánia és Málta (ezek az országok maguk osztatlan régiót alkotnak) tartoznak ide. Szlovénia és Ciprus, amelyek szintén egy-egy régióból állnak, egy főre jutó GDP-je az unió átlagának 75 és 100%-a között van. Az unió régi tagországai közül Franciaországban a négy tengerentúli régió, Olaszországban és Portugáliában szintén négy-négy régió, Spanyolországban egy régió fejlettségi szintje indokolja a strukturális alapokból folyósított támogatást. A tíz országban a **gazdasági növekedés** üteme az utóbbi években gyorsabb, mint a régi tagállamokban. 2006-ban a tízből ötben ráadásul jelentősen gyorsult a fejlődés üteme, míg a másik ötben lényegében változatlan maradt. (Hazánkban 3,9%-kal bővült a gazdaság, vagyis az előző évhez képest 0,2 százalékpontos lassulás következett be.) A növekedés Lettországban és Észtországban volt a leggyorsabb, 11-12%-os. A rendszerváltást követő gazdasági visszaesés után a bruttó hazai termék Bulgáriában először 2005-ben érte el az 1990. évi szintet, Romániában már 2004-ben némileg meghaladta azt. Az utóbbi években e két új tagállam gazdasági növekedése az unió átlagánál gyorsabb, Bulgáriában 6% körüli, Romániában 2005-ben 4,1%-os, 2006-ban pedig a nagy-

mértékű javulás következtében a gazdasági teljesítmény 7,7%-kal bővült. Az unió 27 országának átlagos növekedési üteme ugyancsak emelkedett, a 2005. évi 1,8%-ról 3,0%-ra, ezen belül a meghatározó súlyú 15 régi tagországaé 1,6%-ról 2,8%-ra. A legtöbb új tagország felzárkózása még az EU-15-höz viszonyított ütemkülönségnek a fennmaradása esetén is több évtizedes program.

Gazdasági ágak

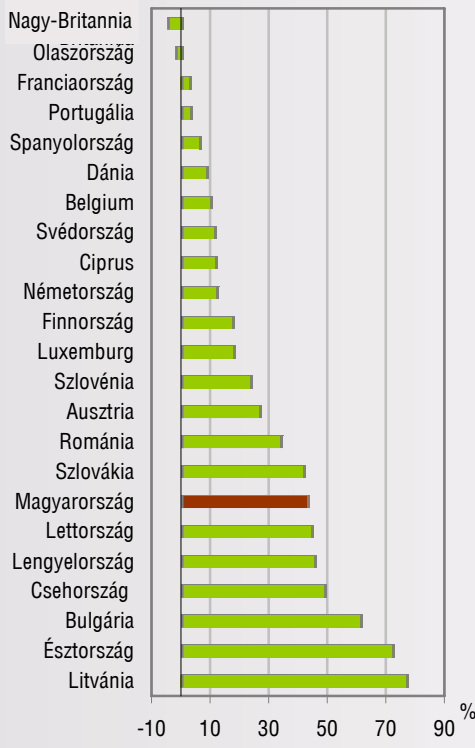
A **mezőgazdaság** aránya a bruttó hozzáadott értékben a 10 új tagországban általában valamivel magasabb, mint a 15 régiben. Az EU-27-ben 2006-ban 1,9% volt ez az arány, a legmagasabb Litvániában (5,5%), Lengyelországban (4,4%) és hazánkban volt (4,3%). A mezőgazdaság, vad- és erdőgazdálkodás, halászat aránya a gazdaságban a két új tagországban a korábbiaknál alacsonyabb, de még mindig magas az unió többi országához képest. Bulgáriában 2005-ben a bruttó hozzáadott érték 8,5%-a, Romániában 9%-a származott ebből a gazdasági ágból. A foglalkoztatottaknak 2004-ben Bulgáriában 8%-a, Romániában 32%-a, az unió átlagában 6%-a dolgozott a mezőgazdaságban.

Az **ipar** teljesítményének növekedése a XXI. század eddig eltelt éveiben erős szóródást mutatott. 2006-ban Litvániában 77%-kal, Észtországban 72%-kal, Lengyelországban 46%-kal nőtt, Nagy-Britanniában 5%-kal csökkent a termelés 2000-hez képest. Romániában és Bulgáriában az ipar teljesítménye a kilencvenes években visszaesett, majd 1999–2000-ben a mai napig tartó erős növekedés kezdődött. A tartós fogyasztási cikkek termelése különösen gyorsan nőtt. Az ipari termelés volumene Romániában a 2000. év átlagához viszonyítva 2006-ban 34, Bulgáriában 61%-os növekedést mutatott.

A **kiskereskedelem** forgalmának volumene az elmúlt hat és fél évben szintén számottevően gyorsabban nőtt a 12 új tagországban, mint a régebbiekében. Az EU-27 átlagában 2007 I. negyedévében a forgalom volumene 17%-kal haladta meg a 2000. év átlagát (a „régiek” közül leggyorsabban fejlődő Svédországban 1,4-szeresen), míg Lettországban a növekedés 2,5-szeres, Észtországban 2,4-szeres volt. A tízek közül a legkisebb növekedést felmutató Cipruson is 1,3-szeres volt a bővülés szezonálisan kiigazított adatok szerint (gépjármű-kereskedelem, valamint háztartási és személyes javak javítása nélkül). Bulgáriában a forgalom növekedése 2,3-szeres, Romániában pedig 1,7-szeres volt.

b) Ennek felel meg a hét magyar tervezési-statisztikai régió.

Az ipari termelés változása 2006-ban 2000-hez képest

Külkereskedelem

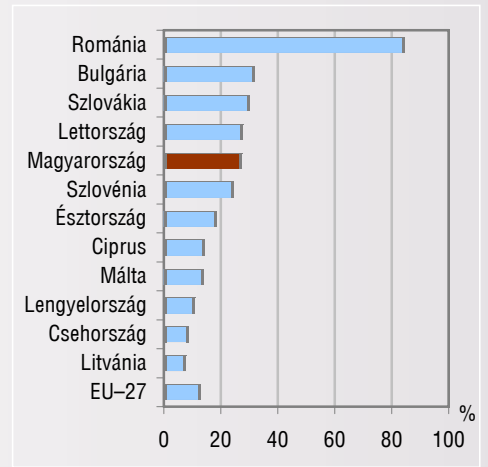
A **külkereskedelmi termékvitelben** 2005-ben az unió 27 mai tagországán belül a tíz akkori új tagállam részesedése összesen 8% volt. A két azóta csatlakozott tagállam részesedése összesen 1% volt. (A külkereskedelmi termékforgalmat ugyanis banki valutaárfolyammal számolva hasonlítják össze.) A tíz 2004-ben csatlakozott országból hét ország esetében az unió tagországaiba irányuló kivitelük aránya az összes kivitelükön belül 2006-ban meghaladta az EU 27 országának 68,3%-os átlagát, és a fennmaradó három országból kettőben (Litvániában és Észtországban) is megközelítette azt. Az összkép a behozatal esetében is hasonló, egy ország aránya alacsonyabb némileg az unió átlagánál (Litvánia). Az unió tagországaiba irányuló kivitel aránya Románia esetében 66%-ot tett ki, Bulgáriában 62%-ot, vagyis megközelítette az unió országainak átlagát.

Infláció

A 10 ország közül a **fogyasztói árak** 2005-ben és 2006-ban Csehországban, Lengyelországban és Cipruson lassabban vagy azonos mértékben nőttek, mint az EU-25 átlaga (mindkét évben 2,2%).

A fogyasztói árak emelkedésének üteme – nem meglepő módon – Romániában is, és Bulgáriában is magasabb, mint a kibővített unió átlaga. A korábbi vágtató inflációnak ugyanakkor vége. Bulgáriában 2000-ben, Romániában pedig 2004-ben volt utoljára kétszámjegyű az áremelkedés mértéke. A harmonizált fogyasztóiár-index 2006-ban az egy évvel azelőttihez képest Romániában 6,6%-os, Bulgáriában 7,4%-os emelkedést mutatott.

A fogyasztói árak növekedése 2006-ban 2000-hez képest

Információk, elérhetőségek:

peter.friss@ksh.hu Telefon: 345–6609
www.ksh.hu Telefon: 345–6789
www.ksh.hu
 EU-infó szolgálat Telefon: 201–9482